

jects of higher education environmental and agricultural sectors]. Bulletin of Chernigov State Pedagogical University named after Taras Shevchenko. Series: Pedagogical Sciences]. Chernihiv : ChDPU, 124, 27–31.

3. Kalenskiy, A. A. (2017) Pryntsypy rozroblennya derzhavnykh standartiv profesiyno-tekhnichnoyi osvity z konkretnykh profesiy na osnovi kompetentnisnoho pidkhodu [Principles of developing state standards for vocational education in specific occupations based on a competent approach]. Modern science and education: new realities and scientific decisions: zb. nauk. pr. Cherkasy : ChNU imeni Bohdana Khmel'nyts'koho, 117–120.

4. Lokshyna, S. M. (1988) Kratkyy slovar' ynostrannykh slov [Concise Dictionary of Foreign Words]. Moscow, Russia: Rus. yaz., 10-e yzd., ster, 633.

5. Radkevych, V. O. (2012) Kompetentnisnyy pidkhid do rozroblennya derzhavnykh standartiv profesiyno-tekhnichnoyi osvity [Competency approach to the development of state standards of vocational education]. Prof.-tech. education, 3 (56), 8–10.

6. Rapatsevych, E. S. (2005) Pedahohyka: bol'shaya sovremennaya entsyklopedyya [Pedagogy: a large modern encyclopedia]. Minsk, Belarus: "Modern Word", 720.

7. Prokhorov, A. M. Sovet'skyy entsyklopedycheskyy slovar' (1989) [Soviet Encyclopedic Dictionary]. Moscow, Russia: Sov. entsykl., 4-e yzd, 1632.

8. Kuptsova, V.Y. Fylosofiya y metodolohyya nauky: ucheb. posobyе dlya studentov vyssh. ucheb. zavedenyy (1996) [Philosophy and methodology of science: a textbook for students of higher educational institutions] Moscow, Russia: Aspekt Press, 551.

ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ ПРЕДВЫСШЕЕ ОБРАЗОВАНИЕ: КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ СТАНДАРТИЗАЦИИ ПОДГОТОВКИ МЛАДШИХ СПЕЦИАЛИСТОВ

А. А. Каленский

Аннотация. В статье представлены концептуальные основы стандартизации подготовки младших специалистов. Рассмотрены понятия концепции, ее цель, этапы, правовое и методическое обеспечение, ядро концепции, методологические подходы (системный и компетентностный), принципы ее разработки (системности; гибкости; непрерывности; индивидуализации; ориентации на конечный результат) и ожидаемые результаты.

Ключевые слова: профессиональное предвысшее образование, младший специалист, концепция, системный и компетентностный методологические подходы, принципы стандартизации.

VOCATIONAL EDUCATION: CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF STANDARDIZATION JUNIOR SPECIALISTS TRAINING

A. A. Kalenskiy

Abstract. The article presents conceptual bases of standardization of training of junior specialists. The concept is analyzed, its purpose, stages, legal and methodological support, the core of the concept, methodological approaches (systemic and competent), the principles of its development (systemic, flexibility, continuity, individualization, orientation to the end result) and expected results.

Keywords: vocational education, Junior Specialist, conception, systematic and competent methodological approaches, principles of standardization.

УДК 37.01/.09 (221)

ДЕФІНІТИВНИЙ АНАЛІЗ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИХ ЗАСАД ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

О.Ю. КАН, викладач кафедри мовної освіти

Херсонський державний університет

E-mail: l-kan@ukr.net

Анотація. В статті зроблений дефінітивний аналіз організаційно-методичних засад підготовки майбутніх філологів у вищих навчальних закладах України. Проаналізовано роботи вітчизняних та зарубіжних дослідників щодо формування категоріально-понятійного апарату дослідження. Визначені поняття «філологія», «філологічна освіта», «підготовка майбутнього філолога», «організаційно-методичні засади підготовки майбутніх філологів». Установлено, що більшість із цих понять не мають однозначного визначення, а трактуються дослідниками досить по різному в контексті досліджуваних ними проблем.

Ключові слова: філологія, філологічна освіта, підготовка майбутнього фахівця, організаційно-методичні засади підготовки майбутніх філологів.

Актуальність (Introduction). Як зазначено в Державній національній програмі «Освіта», одним з головних завдань вищої освіти є якісна та всебічна підготовка майбутніх філологів. Підготовка майбутніх філологів здійснюється на основі Закону України «Про вищу освіту» (2014), Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр., Стратегії реформування вищої освіти в Україні до 2020 р., державних стандартів підготовки магістрів-філологів з урахуванням основних положень Загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти. Проблеми сучасного стану і майбутнього вітчизняної філологічної освіти, яка зазнала значної еволюції протягом ХІХ-ХХ століть, є провідним напрямком наукового пошуку в системі гуманітарної підготовки, вимагають найретельнішого осмислення, спеціального розгляду і дослідження з боку педагогічної громадськості з метою подальшого вдосконалення змісту і структури філологічної освіти (багаторівнева, багатоступінчата) з урахуванням перспектив використання філологів в різних сферах громадської діяльності.

Тому у вітчизняній науковій думці проблема дослідження філологічної освіти набуває все більшої актуальності. За таких умов актуальним є звернення до ретроспективного аналізу витоків підготовки майбутніх філологів у вищих навчальних закладах України та її категоріально-понятійного апарату.

Аналіз останніх джерел та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Багато вітчизняних та зарубіжних дослідників (Т. Пушкар, І. Середя, І. Гайдай, Ю. Картава, С. Тітова, Н. Казакова, О. Липчанко-Ковачик, К. Поселецька, Ф. Асанова, Є. Григорєва та ін.) зверталися до проблем підготовки майбутніх філологів та розглядали цей процес у різних контекстах. Так, формування професійної підготовки вчителя-філолога розкривається в наукових доробках О. Щербакова, І. Зимньої, В. Сластьоніна, Н. Кузьміної, З. Курлянд, О. Місечко та ін. Зміст та форми підготовки майбутніх філологів в системі вищої школи аналізуються в працях Л. Калініної, І. Бакаленко, О. Дуплійчук, О. Бігич, Т. Гусєвої, А. Береснеєва, О. Зубрової, О. Семенової, Є. Пасова та ін. Усі вищеназвані вчені тією чи іншою мірою трактували у своїх роботах різні поняття дотичні до підготовки майбутніх філологів у вищих навчальних закладах.

Мета (Purpose) – здійснити дефінітивний аналіз організаційно-методичних засад підготовки майбутніх філологів у вищих навчальних закладах України.

Методи (Methods). У процесі визначення сутності дефініцій категоріально-понятійного апарату організаційно-методичних засад підготовки майбутніх філологів у вищих навчальних закладах України були проаналізовані різні підходи до трактування понять у історико-педагогічній літературі та окреслені дефініції, які використовуються в дисертаційному дослідженні. Для досягнення поставленої мети на цьому етапі наукового дослідження використано теоретичні методи дослідження: вивчення та аналіз психолого-педагогічної, історико-педагогічної літератури та дисертацій з питань підготовки філологів у вищих навчальних закладах України; систематизація теоретичних даних; аналіз понять «філологія», «філологічна освіта», «підготовка філологів», «організаційно-методичні засади».

Результати (Results). У сучасному розумінні філологія – це сукупність наук, таких як лінгвістика та літературознавство, які вивчають духовну культуру народу, втілену у мові та літературній творчості [4, с. 301].

У Словнику української мови, Словнику іншомовних термінів та Академічному тлумачному словнику філологію трактують як сукупність наук, що вивчають мову й літературу якогось народу. Філологічний простір розуміють як сукупність гуманітарних дисциплін – лінгвіс-

тичних, літературознавчих, історичних та інших, що вивчають історію і сутність духовної культури людства через мовний і стилістичний аналіз писемних текстів.

В Енциклопедії освіти за редакцією В. Кременя зазначено, що філологія первісно означала «любов до слова». У науковий обіг термін «філологія» введено засновником німецької класичної філології І. Вольфом у II половині XVIII століття. Він трактував цей термін як «сукупність відомостей і повідомлень, які знайомлять з діяннями і долями, політикою, наукою і домашнім становищем греків і римлян, їх культурою, мовами, мистецтвом і науками, звичаями, релігіями, національним характером, образом думок». Класична філологія вивчала давні мови та літератури. У XIX столітті сформувалася нова філософія філологічних наук, яка значно розширила їх предмет і, зорієнтувавши на національні мови та літератури, започаткувала національні філології. Філологія вбирає в себе весь обсяг і глибину людського життя, через знання чужих мов і літератур допомагає зрозуміти інші народи й культури, збагнути сенс буття. Основним матеріалом дослідження у філології є фіксовані і живі тексти, що акумулюють у собі досвід народів у просторі й часі. [6, с. 958-959].

В англomовних словникових джерелах, таких як «Encyclopedia Britannica», «Ancient History Encyclopedia» філологія також у своєму первинному значенні трактується як «любов до слова», але пізніше набуває визначення вивчення мови в літературних джерелах та як сукупність вивчення літератури, історії і лінгвістики; вивчення історії мови, включаючи історичне дослідження літературних текстів.

Дж. Пейл у своїй праці «Philology», яка вперше була надрукована в 1877 році, відповідаючи на запитання, що являє собою філологія, констатує, що це наука, яка вчить нас, що таке мова. Він зазначив, що філолог має справу зі словами, які є складовою мови, але не для того щоб вивчити їх значення, а щоб дослідити їх історію, що допомагає проаналізувати розвиток мови [16, с. 5].

Інший зарубіжний дослідник Дж. Тернер в своїй книзі «Philology: The Forgotten Origins of the Modern Humanities» трактує філологію як багатогранне вивчення текстів, мов та мовно-го явища в загалі. Він також зазначає, що на сучасному етапі в англomовному світі для філології «настали важкі часи»: багато американців, які навіть мають не шкільну освіту не розуміють це слово. А ті, хто вважає, що знає це слово, як правило, відносять цей термін до античних грецьких або латинських текстів, тобто асоціюють поняття з класичною філологією [17, с. 12].

Ще здавна науковці намагалися дати визначення поняття філологія. Так, у другій половині XIX століття професор Рішельєвського ліцею К. Зеленецький написав книгу «Введення в загальну філологію» (1853 р.). Ця праця, в деякому сенсі унікальна, оскільки не має аналогів ні за широтою дослідження історико-філологічних наук, ні за кількістю згаданих літературних джерел філологічного знання. Крім того, очевидна спроба автора на тлі існуючої критики риторики як словесної науки створити «науку про Слово» [2, с. 53].

За визначенням С. Аверінцева, філологія – це спільнота гуманітарних дисциплін – лінгвістичної, літературознавчої, історичної та ін., які з'ясовують сутність та вивчають духовну культуру людства за допомогою мовного аналізу письмових текстів [1].

На думку Ю. Степанова, філологія характеризується сукупністю наукових дисциплін та їх взаємодією – як загальних: мовознавство, літературознавство, історія, семіотика, культурологія, так і допоміжних: палеографія, текстологія, лінгвістична теорія тексту, теорія дискурсу, поетика, риторика тощо. Дослідник називає філологію областю гуманітарного знання, що має своїм безпосереднім об'єктом головне втілення людського слова і духу – текст. [12, с. 592]. Хоча визначено головний об'єкт філології – текст, філологія знову пояснюється як «сукупність» дисциплін, куди входять і історія, і семіотика, і культурологія – наукові дисципліни, предмети яких хоча і можуть з'єднуватися, але є досить самостійними [2, с. 54].

В. Гудков, який порівнює та проаналізував низку дефініцій щодо сутності філології у різних виданнях, пропонує визначити її як сукупність гуманітарних наук (дисциплін), які вивчають мову (мови) та втілену у мові (мовах) і виражену засобами мови (в різноманітних текстах) культуру людства (або окремих етносів) [5, с. 16].

Л. Щерба ще на початку XX століття зазначив важливість філології як гуманітарної навчальної дисципліни під час свого виступу на Першому Всеросійському з'їзді викладачів ро-

сійської мови (1917 рік), що відображено навіть у назві його доповіді «Філологія як основа загальної освіти» [4, с. 301].

Г. Жерновею у своєму дослідженні класичної філології приймає до уваги той факт, що термін філологія має певну лексикографічну та термінологічну традицію в структурі вищих навчальних закладів України. Тому дослідник пропонує такі трактування семантичної структури цього терміна: 1) філологія – це сукупність суспільних наук, які вивчають мову, усну народну творчість і літературу народів; 2) наука, яка вивчає і займається виданням старовинних текстів; 3) одиниця вищого навчального закладу (факультет, кафедра), де вивчають мову, літературу й усну творчість народу [7, с. 251].

На нашу думку, визначення Г. Жерновея найбільш повно охоплюють усі галузі філології як науки, відображають всі аспекти розвитку філології, особливо в досліджуваній історичний період. Тому в слід за Г. Жерновеєм будемо дотримуватися цього трактування в нашому дослідженні.

Варто додати, що Г. Жерновею, Л. Щерба, В. Гудков визначають філологію не тільки як науку, але як галузь знань, сукупність гуманітарних дисциплін, що відображає сучасне поняття філології у якості філологічної освіти.

В Енциклопедії освіти за редакцією В. Кременя філологічна освіта – це система і результат філологічного навчання (вивчення мов і літератур) та наукової філологічної роботи у середній школі та вищих навчальних закладах, складова гуманітарної освіти. Метою філологічної освіти є форсування наукового філологічного світогляду та філологічної компетенції, що включає в себе систему обов'язкових лінгвістичних і літературознавчих знань, володіння мовами, знання історії і топології літературних текстів, уміння і навички лінгвістичного і літературознавчого аналізу творів, перекладу, філологічну ерудицію та інтуїцію, добре мовне виховання (мовне чуття, мовний смак) та інтелігентну мовну поведінку [6, с. 958].

Українська філологічна освіта веде початок від письменства ранньоукраїнської доби: «Велесової книги» (VIII-IX ст.), «Руської правди» (XI ст.), «Повчання Володимира Мономаха», «Слова про закон і благодать» (1049 р.) Іларіона, «Слова о полку Ігоревім» (XII ст.), київських і галицько-волинських літописів, перекладів Святого письма, Києво-Печерського патерика. Середньоукраїнська доба збагатила українську філологію «Судебником» Каземира Ягайловича (1468 р.), писаними українською мовою Литовським статутом (1568 р.), Пересопницьким Євангелієм (1556-1561 рр.) «Острозькою Біблією» (1581 р.), козацькими літописами, українськими драмами, вертепом та інтермедіями, різдвяними і великодніми віршами, посланнями І.Вишневецького, філософсько-літературними піснями й трактатами Г.Сковороди, видатними досягненнями риторів Києво-Могилянської академії (Ф. Прокоповича, С. Славенецького, С.Полоцького, С. Яворського, Д. Туптала, І. Галятовського). Тут закладалися основи граматичної розбудови і лексичної кодифікації української мови: «Грамматика словенська» Л. Зизанія (1569 р.), «Лексис» Л. Зизанія (1569 р.), «Грамматика...» М. Смотрицького (1619 р.), «Лексис словенороський ...» П. Беринди, «Грамматика словенська» І.Ужевича (1643 р.) [6, с. 958-959].

Українську філологічну освіту закладали, творили і розвивають багато поколінь визначних вчених-філологів, письменників, педагогів та методистів: М. Максимович, Т. Шевченко, І. Франко, О. Потебня, М. Драгоманов, І. Огієнко, С. Смаль-Стоцький, В. Сухомлинський, Є.Пасічник, М. Пентиліук, М. Жулинський та ін. [6, с. 958-959].

Сучасну українську філологічну освіту у ВНЗ складають наукові галузі та навчальні дисципліни мовознавчого циклу (українська мова, вступ до мовознавства, старослов'янська мова, діалектологія, історична граматики, історія української літературної мови, текстознавство, лінгвістичний аналіз тексту, загальне мовознавство, риторика, стилістика, методика викладання, історія літературознавства, теорія літератури тощо). Складовими частинами філологічної освіти в Україні є знання зарубіжних літератур та знання і володіння іноземними мовами [6, с. 958-959].

На поняття «філологічна освіта» у відносно сучасному розумінні натрапляємо у гімназичній освіті XIX століття. Основою філологічної освіти в них стала методика філологічного читання Ф.І. Буслаєва, яка була пов'язана з граматикою, вивченням древніх та західноєвропейських мов. Навчання будується на основі методу індукції (від часткового до загального): навчання теорії словесності досягається за допомогою вивчення класичних творів на основі

самостійного читання і філологічного аналізу, в процесі яких набувають теоретичні знання, що закріплюють їх потім письмовими вправами (переклади, перекладання, виклади, реферати, твори) [14, с.45].

Сучасне ж розуміння терміну «філологічна освіта» базується на уявленні про мову як основу будь-якої комунікації й культури в цілому [15, с.184].

В англomовних та багатьох європейських країнах термінна сполука «філологічна освіта» не зустрічається ні в словникових джерелах, ні в університетських програмах. Але є такі термінні сполуки як «гуманітарна освіта», «мовна освіта», «літературна освіта». Дві останніх сполуки і є філологічною освітою в нашому розумінні, але в більш вузькій інтерпретації.

Ураховуючи вищезазначене, філологічну освіту розуміємо як систему підготовки фахівців з мов та літератур (лінгвістів, літературознавців, викладачів, учителів, перекладачів), мета якої – озброєння студентів систематичними спеціальними знаннями, практичними навичками і вміннями роботи з текстом. Філологічна освіта забезпечує підготовку особистості, яка вчить мови і літератури, розширює мовне середовище.

Так як філологічна освіта передбачає певну підготовку майбутнього фахівця, необхідно розглянути також це поняття. Словникові джерела визначають та характеризують підготовку як дію зі значенням «підготувати», а також запас знань, навичок, досвід, набуті у процесі навчання, практичної діяльності» [3, с. 767].

У педагогічному словнику термін «професійна підготовка» тлумачиться як сукупність спеціальних знань, умінь і навичок, якостей особистості, трудового досвіду і норм поведінки, що забезпечують можливість успішної праці за обраною професією [9, с. 382].

Професійна підготовка вчителя-філолога стала об'єктом дослідження багатьох науковців-педагогів. Такі дослідники як О. Антонова, О. Дуплійчук, С. Лісова, О. Дубасенюк, П. Саух розглядають професійну підготовку фахівців як процес навчання, спрямований на формування професійних знань, умінь та навичок, що дають можливість виконувати професійну діяльність.

О. Афанасьєва дослідила літературний аспект професійної підготовки філологів; Л. Базиль – теоретичну підготовку студентів філологічних спеціальностей; Л. Йовенко – формування готовності майбутніх учителів-філологів до родинного виховання, О. Семенов – літературознавча підготовка філологів у вищій школі.

«Енциклопедія освіти» під ред. В. Кременя характеризує професійну підготовку як комплекс спеціальних знань, умінь, навичок, трудового досвіду і норм поведінки, які в сукупності забезпечують успішну професійну діяльність, а також як процес засвоєння спеціальних знань і вмінь [6, с. 347].

В. Семиченко окреслює професійну підготовку як процес професійного становлення майбутніх спеціалістів. Вона також наголошує, що професійна підготовка є метою і результатом діяльності вищого навчального закладу з професійної підготовки фахівців; називає професійну підготовку чинником, що визначає необхідність залучення студента до навчально-виховної діяльності [11, с. 109].

У своєму дисертаційному дослідженні О. Липчанко-Ковачик визначає, що якщо підготовка здійснюється під час вивчення певної дисципліни, то вона може відбуватися як у школі, так і у вищому навчальному закладі. Якщо ж підготовка охоплює вивчення багатьох дисциплін і має певне спрямування (педагогічна, медична, військова тощо) і мету – опанування професії, то її визначають як професійну підготовку [8, с. 15].

Т. Пушкар у своєму дослідженні зазначає, що професійна підготовка залежить від майбутнього профілю професійної діяльності; водночас науково-педагогічний аналіз процесу професійної підготовки майбутнього вчителя відбувається переважно за усталеним алгоритмом – теоретичний аналіз проблеми, аналіз стану професійної підготовки, проектування моделей чи технологій професійної підготовки тощо. Однак якщо йдеться про майбутніх учителів філологічних спеціальностей, то переважна більшість науковців (О. Афанасьєва, Л. Базиль, О. Семенов, І. Соколова, Б. Тевлін та ін.) наголошує на значущості культурологічної, лінгвістичної, комунікативної підготовки фахівців, яка ґрунтується на засадах гуманістичного підходу. Авторка, враховуючи думку попередників, окреслює професійну підготовку фахівців як процес формування комплексу знань, умінь, навичок, особистісних якостей майбутніх фахівців, що забезпечують розвиток їх готовності до майбутньої професійної діяльності та вмі-

щують формування професійних комунікацій з урахуванням майбутнього професійного фаху [10, с.12-13].

Проаналізувавши наукову літературу, можна зробити висновок, що поняття професійної підготовки розглядалося багатьма дослідниками, але тлумачилося ними з точки зору напряду дослідження, відповідно до обраної теми дослідження. Так, наприклад, такі вчені як Т.Пушкар, В. Васильєв, О. Дубасенюк, О. Березюк та ін. трактують професійну підготовку як процес формування професійних знань, умінь та навичок. Професійну підготовку називають процесом формування готовності до майбутньої професійної діяльності такі дослідники як О. Хаустова, М. Бубнова, Л. Бродська, О. Полозенко, та ін. Як процес формування професійних компетенцій та компетентностей, професійну підготовку у своїх роботах визначають Т.Балихіна, В. Антіпова, О. Вовк, Н. Бідюк, Г. Удовіченко та ін.

На нашу думку, кожне з тлумачень, які запропоновані різними дослідниками є відповідним, тому що воно окреслює певний аспект професійної підготовки.

Таким чином, можна стверджувати, що підготовка майбутніх філологів – це комплексна організаційно-методична система, що забезпечує формування знань, умінь та навичок з мов та літератур, мета якої – озброєння майбутніх філологів систематичними спеціальними знаннями, практичними навичками і вміннями роботи з текстом.

Якщо вважати підготовку майбутніх філологів комплексною організаційно-методичною системою, то є необхідність більш детально розглянути організаційно-методичні засади підготовки майбутніх філологів.

В словникових джерелах є багато визначень організації та методів навчання. Доцільним вважаємо роздивитися деякі з них для більш повного та детального визначення поняття.

В Енциклопедії освіти організація визначається як внутрішня підпорядкованість, узгодженість, сукупність процесів або дій, що ведуть до вдосконалення взаємозв'язків між частинами цілого [6, с. 613].

Організація навчально-виховного процесу трактується як сукупність цілеспрямованих педагогічних дій, спрямованих на формування освіченої, гармонійно розвиненої особистості, здатної до постійного оновлення знань, високої професійної компетентності, швидкої адаптації до змін у соціально-культурній сфері [6, с. 613].

Організація навчального процесу — це система заходів, які охоплюють розподіл навчального навантаження між кафедрами закладу освіти, підбір викладачів, створення розкладу занять, консультацій, видів поточного та підсумкового контролю, державної атестації. Організація навчального процесу забезпечується навчальними підрозділами закладу освіти (навчальним відділом, факультетами, кафедрами тощо) [13, с. 54].

Що стосується методу, то довідкові джерела визначають його як спосіб побудови й обґрунтування системи філософського знання; сукупність прийомів і операцій практичного і теоретичного освоєння дійсності. В свою чергу методи навчання – один з найважливіших структурних компонентів навчального процесу. Метод – це серцевина процесу навчання, ланка яка зв'язує запроєктовану мету і кінцевий результат. Слово «метод» в перекладі з грецької означає «дослідження, спосіб, шлях досягнення мети». З позиції сучасних педагогічних поглядів, методи навчання характеризуються як багатостороннє, багатовимірне, багатоякісне, поліфункціональне дидактичне явище [6, с. 486, с. 492].

Оскільки це поняття є багатовимірним, то можна сказати, що методи навчання мають багато ознак: це й спосіб спільної діяльності учителя й учнів, і спосіб отримання інформації, і сукупність упорядкованих прийомів, дій та операцій, і спосіб стимулювання і мотивації учнів, тощо. Кожна з цих ознак має свою характеристику і характеризує один з аспектів методів навчання. Тому не існує одностайної думки щодо визначення поняття «методи навчання». Враховуючи результати досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених (А. Алексюк, Н. Бібік, В. Лозова, Л. Момот, О. Савченко, Ю. Бабанський, М. Левіна, В. Оконь, М. Махмутов та ін.) найбільш загальним можна вважати таке визначення: методи навчання – це впорядковані способи взаємозв'язаної діяльності вчителя і учнів, спрямовані на розв'язання навчально-виховних завдань [6, с. 493].

Тому, можна сформулювати таке поняття організаційно-методичних засад – це цілісна та упорядкована система, що утворює єдине ціле та має на меті за допомогою змісту, форм та методів навчання сформулювати особистість фахівця. Організаційно-методичні засади

включають в себе декілька аспектів: навчально-методичний, психолого-педагогічний, матеріально-технічний, інформаційно-гносеологічний. Навчально-методичний аспект забезпечує належний рівень науково-методичного забезпечення: матеріали для лекційних, практичних занять тощо. Психолого-педагогічний аспект є важливим для правильного відбору матеріалу для навчання залежно від вікових, соціальних та інших особливостей студентів, а також використання належних методів та прийомів навчання. Матеріально-технічний аспект свідчить про рівень забезпеченості закладу належним обладнанням та іншими допоміжними засобами: наявність укомплектованої бібліотеки, лабораторій тощо. Інформаційно-гносеологічний аспект показує рівень насиченості матеріалів результатами сучасних досліджень, відповідність науковій думці, новизну підручників, посібників та ін., які використовуються під час занять.

Ураховуючи все вище сказане, можна трактувати організаційно-методичні засади підготовки майбутніх філологів як цілісну, упорядковану та багатогранну систему, яка має на меті за допомогою змісту, форм та методів навчання сформуванню умінь та навички з мов та літератур, озброїти майбутніх філологів систематичними спеціальними знаннями, практичними техніками роботи з текстом.

Висновки і перспективи (Discussion). Таким чином, на основі аналізу робіт вітчизняних та зарубіжних дослідників щодо формування категоріально-понятійного апарату дослідження, визначено сутність понять «філологія», «філологічна освіта», «підготовка майбутнього філолога», «організаційно-методичні засади підготовки майбутніх філологів». Установлено, що більшість з цих понять, не дивлячись на вивченість питання, не мають однозначного визначення та трактуються дослідниками досить по-різному із урахуванням специфіки досліджуваних ними проблем. Предметом подальшого наукового пошуку може стати дослідження нормативно-правової бази філологічної освіти у вищих навчальних закладах України досліджуваного періоду.

Список використаних джерел

1. Аверинцев С.С. Филология // Большая советская энциклопедия / М., 3-е изд., Т. 27. – 1977. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://philologos.narod.ru/texts/aver_philol.htm
2. Аннушкин В. И. Филология – словесность – языкознание в классической русской традиции и современном научно-педагогическом процессе // К 80-летию Ю. В. Рождественского / под ред. А. А. Волкова, А. Ю. Овчинникова, О. Э. Хазановой. – М., 2006. – С. 53–79
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Буцел. – К. : Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
4. Григорьева Е.В. Филологическое образование в поликультурном пространстве России XXI века и его отражение в ФГОС средней и высшей школы / Григорьева Е.В., Маевский Н.Н. // Известия южного федерального университета. Филологические науки. – 2007. – №1-2. – С. 300-314.
5. Гудков В.П. Филология как наука и как совокупность образовательных дисциплин // Информ. бюл. № 9 Совета по филологии Учебно-методического объединения по классическому университетскому образованию. Ярославль, 2006. – С. 15-27.
6. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; голов. ред. Кремень В. Г. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
7. Жерновой Г. Я. Класична філологія в Чернівецькому університеті: сторінки історії в іменах (1875–1940) / Г. Я. Жерновой // Науковий вісник Чернівецького університету. Романо-слов'янський дискурс. – 2011. – Вип. 565. – С. 251-254.
8. Липчанко-Ковачик О.В. Підготовка майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності [Текст] : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Липчанко-Ковачик Оксана Василівна ; Нац. ун-т вод. госп-ва та природокористування. – Рівне, 2016. – 22 с. : рис., табл.
9. Педагогічний словник / за ред. М. Д. Ярмаченка. – К. : Педагогічна думка, 2001. – 514 с.
10. Пушкар Т.М. Формування готовності майбутніх учителів філологічних спеціальностей до міжособистісної взаємодії засобами комунікативних технологій [Текст] : автореф. дис. ...

канд. пед. наук : 13.00.04 / Пушкар Тетяна Миколаївна ; Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка. – Житомир, 2016. – 20 с.

11. Семиченко В. А. Теоретико-методологічні основи підготовки майбутніх психологів / В.А. Семиченко // Актуальні проблеми психології : зб. наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / [за ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки]. – К. : Мілениум, 2005. – Том. I : Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія. – Ч. 15. – С. 109–112.

12. Степанов Ю. С. Филология // Русский язык: энциклопедия / гл. ред. Ю. Н. Караулов. – 2-е изд., перераб. и доп. – М., 1997. – С. 592–596.

13. Терно В.В. Ліцензування і акредитація у сфері вищої освіти: формування справ / В.В.Терно. — К.: МАУП, 2006. — 200 с.

14. Технологии и методики обучения литературе : учеб. пособие для бакалавров / ред.: В.А. Коханова. — 2-е изд., стер. — М. : ФЛИНТА, 2016. — 249 с.

15. Ядровской Е.Р. Глоссарий методических терминов и понятий (русский язык, литература): Опыт построения терминосистемы / Под общей ред. Е. Р. Ядровской, А.И. Дунева. – СПб.: Свое издательство, 2015. – 306 с.

16. Peile Jh. Philology / John Peile New York: Appleton and company, 1879. – 187 p.

17. Turner O. Philology: The Forgotten Origins of the Modern Humanities. Princeton University Press, 2014. – 576 p.

References

1. Averyntsev S.S. Filologia [Philology]. Available at: http://philologos.narod.ru/texts/aver_philol.htm

2. Annushkin V. Y. (2006). Filologia – slovesnost – yazykoznanie v klassicheskoi russkoi traditsii v sovremennom nauchno-pedagogicheskom protsesse [Philology – language art – linguistics in the classical Russian tradition in the current scientific and educational process]. V. Rozhdestvenskiy's 80-year anniversary conference (Moscow), 53–79.

3. Busel V.T. ed. (2005). Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [The large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]. Kyiv: VTF «Perun», 1728.

4. Grigoreva E.V., Mayevskiy N.N. (2007). Filologicheskoye obrazovaniye v polykulturnom prostranstve Rossii XXI veka v ego otrazheniye v FHOS srednei i vysshei shkoly [Philological education in the polycultural space in Russia of 21st century in its reflection of FHOS in the secondary and high school]. South Federal University Review, 1-2, 300-314.

5. Gudkov V.P. (2006). Filologiya kak nauka i kak sovokupnost obrazovatelnykh distsyplin [Philology as a science and as the complex of general subjects]. The philology newsletter of Academic Methodological Association in classical university education, 9, 15-27.

6. Kremen V. ed. (2008). Entsyklopediia osvity [Education Encyclopedia]. Kyiv: Yurinkom Inter, 1040.

7. Zhernovei H. Ia. (2011). Klasychna filolohiia v Chernivetskomu universyteti: storinky istorii v imenakh (1875–1940) [Classical philology in Chernovtsy University: famous names on history pages (1875-1940)]. Chernovtsy University Scientific Annals, 565, 251-254.

8. Lypchanko-Kovachyk O.V. (2016). Pidhotovka maibutnikh bakalavriv-filolohiv do vykorystannia interaktyvnykh tekhnolohii u profesiinii diialnosti [Future bachelor degree philologist training for using of interactive technologies in the professional activity]. Rivne, 22.

9. Yarmachenko M.D. ed. (2001). Pedahohichnyi slovnyk [Educational dictionary]. Kyiv : Pedahohichna dumka, 514.

10. Pushkar T.M. (2016). Formuvannia hotovnosti maibutnikh uchyteliv filolohichnykh spetsialnostei do mizhosobystisnoi vzaiemodii zasobamy komunikatyvnykh tekhnolohii [The formation of readiness of future philology teachers for interpersonal interaction by means of communicative technologies]. Zhytomyr, 20.

11. Semychenko V. A. (2005). Teoretyko-metodolohichni osnovy pidhotovky maibutnikh psykholohiv [Theoretical and methodological basis for future psychologists training]. Psychology Contemporary Problems. Kyiv: Milenyum, 15. 109–112.

12. Stepanov Iu. S. (1997). Filologiya [Philology]. The Russian language Encyclopedia. Moscow, 592–596.

13. Terno V.V. (2006). Litsenzuvannia i akredytatsiia u sferi vyshchoi osvity: formuvannia

sprav [Licensing and accreditation in higher education]. Kyiv: MAUP, 200.

14. Kokhanova V.A. ed. (2016). Tekhnologii i metodiki obucheniya literature : ucheb. posobiye dlia bakalavrov [Literature techniques and methods: bachelor study guide]. Moscow: FLYNTA, 249.

15. Yadvovskoi E.R. (2015). Glossariy metodicheskikh terminov i poniatii (ruskiy yazyk, literatura): Opyt postroyeniya terminosistemy [Methodical terms and definitions glossary: terminological system construction attempt]. Saint Petersburg: Svoe izdatelstvo, 306.

16. Peile Jh. (1879). Philology. New York: Appleton and company, 187.

17. Turner O. (2014). Philology: The Forgotten Origins of the Modern Humanities. Princeton University Press, 576.

ДЕФИНИТИВНЫЙ АНАЛИЗ ОРГАНИЗАЦИОННО-МЕТОДИЧЕСКИХ ОСНОВ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ФИЛОЛОГОВ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ УКРАИНЫ **Е.Ю. Кан**

Аннотация. В статье сделан дефинитивный анализ организационно-методических основ подготовки будущих филологов в высших учебных заведениях Украины. Проанализированы работы отечественных и зарубежных исследователей касательно формирования категориально-понятийного аппарата исследования. Определены понятия «филология», «филологическое образование», «подготовка будущего филолога», «организационно-методические основы подготовки будущих филологов». Установлено, что большинство из этих понятий не имеют однозначности в определениях и трактуются исследователями достаточно по-разному, учитывая специфику исследуемых ими проблем.

Ключевые слова: филология, филологическое образование, подготовка будущего специалиста, организационно-методические основы подготовки будущих филологов.

DEFINITIVE ANALYSIS OF THE ORGANIZATIONAL AND METHODOLOGICAL BASIS OF FUTURE PHILOLOGIST TRAINING IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF UKRAINE **O.Y. Kan**

Abstract. The article deals with the definitive analysis of the organizational and methodical basis of future philologist training in higher educational institutions of Ukraine. The author analyzes the works of native and foreign researchers to form a framework of categories and concepts of the given research. The author defines such concepts as “philology”, “philological education”, “future philologist training”, “organizational and methodical basis”. The article shows that a lot of these concepts do not have a single definition, so the scientists can handle it differently considering their own context of the research.

Keywords: philology, philological education, future specialist training, organizational and methodical basis of future philologist training.

УДК 378

ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

Д.Е. КІЛЬДЕРОВ, кандидат педагогічних наук, професор, декан інженерно-педагогічного факультету

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

E-mail: de_k@i.ua

Анотація. У статті проаналізовано поняття педагогічна технологія і технологія навчання. Встановлено, що педагогічна технологія побудована на основі реалізації особистісного, системного і діяльнісного підходів. Педагогічна технологія – це природовідповідна, цілісна система форм, методів і засобів навчання, а також теорія проектування і механізм практичного використання цієї системи для досягнення гарантованого результату під час реалізації науково обґрунтованого дидактичного процесу, незалежно від особливостей (специфіки) предмета, що вивчається.

© Д. Е. Кільдеров, 2017